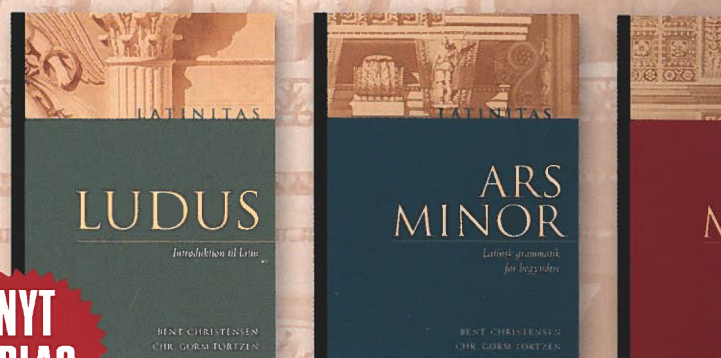

Afsender: Klassikerforeningen | v/ Jane Nielsen | Rathsacksvej 7 | 1862 Frederik

Den eneste serie til du har brug for

NYT
OPLAG

Den populære serie *Latinitas* indeholder latinsk grammatik i forskellige niveauer, og kommer nu i et nyt oplag.

- *Ludus* er *Latinitas*-seriens introduktion til det latinske sprog og den romerske verden.
 - *Ars minor* er til begynderundervisningen i Latin på C-niveau.
 - *Ars maior* er en latinsk grammatik til brug i Latin på A-niveau.
- Grammatikken indeholder fonetik, morfologi og grammatiske grundbegreber.

Book en gratis præsentation af *Oldportalen*

Få en uforpligtende præsentation af *Oldportalen*, hvor vi kommer ud til din faggruppe og viser, hvordan portalen kan komme i spil i undervisningen. Læs mere og book en præsentation på oldportalen.gyldendal.dk

61007

GYLDENDAL

gyldendal-uddannelse.dk
tlf. 33 75 55 60
information@gyldendal.dk

LOGOS

Klassikerforeningens medlemsblad

1 | februar 2019

TEMA: Skriftlighed i de klassiske fag

Er der forskel på, hvordan du interesserer dig for antikken som billedkunstner og som forfatter?

Ikke rigtigt. Men jeg har i det hele taget svært ved at adskille de to praksisser. Jeg arbejder som nævnt hybridt, og at skrive om antikkens polykromi og hybride kunstformer har været et forsøg på at trække dem ud af en puritansk klassicisms klør. Det har givet mulighed for at tænke min egen hybride billed-tekst-lyd-rum-kunstform ind i en længere tradition. Så jeg vil nødtigt skelne!

Er der også tekster fra antikken, som har haft betydning for, hvordan du skriver, eller hvad du skriver om?

Ikke i samme grad som den visuelle side. Altså ikke ud over at antikkens tankegods og historie-fortællinger jo spøger overalt. Jeg har i tidligere projekter fx forholdt mig til Platons hulelignelse, elementer fra Ovids metamorfoser og Homers Odysseé, men det er jo nærmest umuligt ikke at gøre det i en eller anden form.

Skal du skrive mere om antikken?

Ja, det skal jeg! Jeg arbejder for tiden på en 3D-film om forbindelsen mellem skulpturkunst og kunstigt liv. Som ofte, når jeg laver film, er der også tekst med i dem, og jeg bruger i det hele taget tekst til at strukturere arbejdet og til at tænke med. Filmen tager udgangspunkt i en række små terra-cottaer fra Cypern og forsøger at forbinde det, at mennesket engang begyndte at fremstille små menneskeformer i ler, med at vi i dag er langt med genteknologi, kunstigt liv og robotter. Det bygger videre på idéen om skulpturen som et slags "missing link" mellem mennesket og mineralerne, som jeg også har skrevet om i essaysamlingen Et hjerte i alt, som kom i 2017. Pygmalionmyten spøger selvfølgelig her, men også den bibelske skabelsesberetning blandt meget andet godt. Filmen skal udstilles i Kunsthall Aarhus i oktober 2019 som en del af et EU-støttet projekt, der hedder Excavating Contemporary Archaeology.

Hvis du kan løfte sløret for det: Hvornår kan vi glæde os til at læse mere af dig?

I forbindelse med EU-projektet udkommer der en børnebog med udgangspunkt i mit researcharbejde om skulpturkunst og kunstigt liv, som skal oversættes til fire sprog og bruges som undervisningsmateriale, så den skal jeg både levere billeder og tekst til. At skrive til børn er et helt nyt felt for mig og en meget spændende udfordring. Der er også andet på vej, men det er stadig i det åbne, så det kan jeg ikke sige så meget om.

Museet er lukket, men kælderetagen er fyldt med gymnasieelever.

"Nej, hvor jeg keder mig," siger en fyr.

En lærer kommer hen til gruppen for at få dem til at se nærmere på en figur. Pigerne står stille, drengene går rastløst omkring. Det er en kentaur med Eros på ryggen.

"Hvorfor er den hellenistisk?"

"Flagrende hår, dramatisk kropsholdning."

Det er pigerne, der svarer.

Fig. 1. Tekst fra værket *Notater om Sliberen*, C.F. Frostholm 2018. Antikmuseet, Aarhus Universitet. Foto: C. F. Frostholm

ANTIKKE SPEJLINGER

Af: Vinnie Nørskov, Antikmuseet

Teksten her er den første i en serie af tekster i flere lag. Neden for teksten står en afstøbning af Sliberen. Han ser op og følger dig rundt i rummet, mens han hvæsser kniven. Bag ham hænger de farvede ark med teksterne afbrudt af store fotografier af en anden sliber, et andet sted (Fig. 1). Værket lukker os ind i kunstnerens oplevelser med den anden kopi af Sliberen, en bronzeskulptur opstillet i Ørstedsparken i 1886 og finansieret af Albertinelegatet stiftet af Carl Jacobsen. Igennem læsningen og billedernes sekvens sker der en interessant opløsning af begreberne kultur/natur. Det begynder med mødet med gymnasieklassen i Antikmuseets kælder og slutter med Marsyasfloden og billeder af bladene i Ørstedsparken. Indimellem kommer man vidt omkring forskellige tolkninger og oplevelser af skulpturen, både faglige og kropslige. For eksempel fortæller kunstneren, at der kun findes én antik kopi af Sliberen, men 12 af Marsyas hængende i armene, lige før han skal flås. Men de to figurer bliver aldrig opstillet sammen, heller ikke på Den Kgl. Afstøbningssamling i København, hvor der er afstøbninger af begge. Hvorfor mon?

Værket *Notater om Sliberen* er skabt af den københavnske forfatter og billedkunstner Christian F. Frostholm og indgår i udstillingen *Guirlanden 1968-2018*, som Antikmuseet har vist i efteråret 2018 i anledning af kunstnergruppens 50-års jubilæum. Udstillingen er skabt og integreret

i Antikmuseets samlinger og viser med de mange forskellige værker en mangfoldighed af måder, som antikken spejles i i deres genfortolkninger, manipulationer og kritiske indspark.

Udstillingen blev til efter forespørgsel fra gruppen, og vores eneste krav var, at de skulle forholde sig til museets samlinger eller antikken som sådan. Et første fælles møde med omvisning og diskussion i samlingen gav dem et indblik i museet, vores samling og nogle af de myter, fortællinger og forskningsdiskurser, der optager os på museet. Efterfølgende var der løbende diskussion med de forskellige kunstnere om emner, opstillingsmuligheder, uddybninger af antikke referencer, spørgsmål til det faglige og muligheder og begrænsninger i installationen på museet. En udstilling er altid en blanding af idealforestillinger og praktiske muligheder. Når man arbejder med samtidskunst, så er der også altid et stort element af uforudsigelighed. Man ved som regel først ret sent i processen, hvilke værker der kommer med, og ikke mindst hvor de skal placeres. Det er samtidig en proces, der påvirker kunstnerne og dermed også værkerne. Det er i hvert fald den erfaring, jeg har oparbejdet efter flere års samarbejde med samtidskunstnere: museets rammer er medskabende, og derfor skal man altid tænke dem ind i forståelsen af værkerne.

På den måde har Antikmuseet i det sidste årti været med til at understøtte, formgive og facilitere antikreception inden for billedkunsten. Siden vi lavede den første udstilling med billedkunstneren Bo Mølgaard i 2011, har vi haft ni udstillinger med samtidskunstnere og designere samt to med tekstildesign af kvinder, der ikke var professionelle designere, men absolut professionelle udøvere af håndværket. Ofte ser vi analyser af værker med antikke referencer, som fokuserer på det antikke værks oprindelige betydning, kunstnerens historiske og teoretiske viden om forhistorien, og hvordan det omsættes i en nyfortolkning. Men hvilke institutioner, personer og fonde, der opererer bag værket, bliver sjældent inddraget. Der er ikke nogen tvivl om, at det forhold, at vi har stillet museet til rådighed som en mulig udstillingsarena med det krav at skulle forholde sig til den antikke arv, har været med til at skabe en hel række af værker, som ellers ikke ville have set dagens lys.

Jeg tror heller ikke, at Guirlanden ville have tænkt på Antikmuseet som rammen for deres 50-års jubilæum, hvis de ikke havde set museet som udstillingsarena for andre kunstnere. Det kan nærmest virke helt ironisk, at en kunstnersammenslutning med udspring i 68' er-generationen holder en jubilæumsudstilling blandt klassiske afstøbninger – lige præcis den type genstande, som havde holdt kunstnere i stram snor gennem kunstakademiets uddannelsesrammer i 1800-tallet. De værker, der er kommet ud af valget af arena og samarbejdet med os, spiller da også på mange andre strenge end den klassiske kunsthistorie. Det kunstnerne har fundet interessant er ikke så meget den klassiske kunst som kunstens udgangspunkt eller arv. Det er

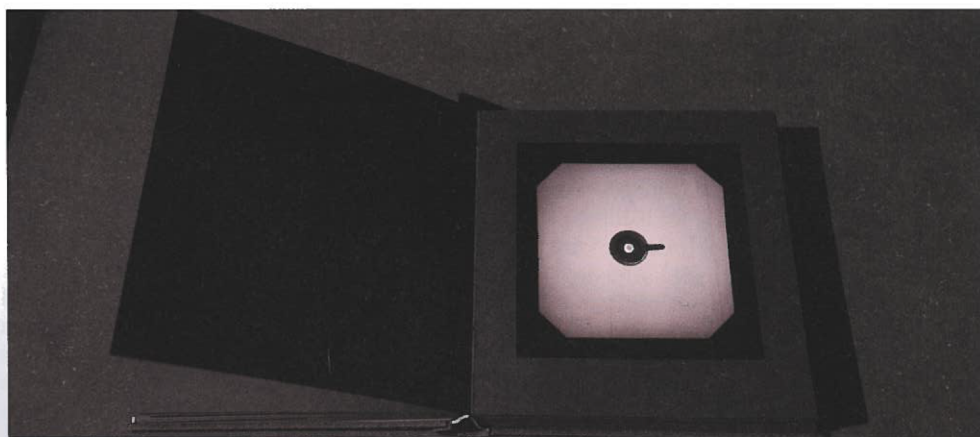

Fig. 2. Platons Hule, Bodil Sohn 2018. Antikmuseet, Aarhus Universitet. Foto: Bodil Sohn.

i højere grad det mytologiske og almenmenneskelige stof fra antikken og så museumsrummet og den museale praksis som sådan.

Platons hule

Et centralt emne for flere kunstnerne er relationen mellem forskellige virkeligheder med udgangspunkt i Platons hulefortælling. Bodil Sohn har arbejdet med kunstnerbøger, og den ene har fået titlen Platons hule. Den består af en række fotografier af projekteringer af hverdagsting. Placeret på et mørkt bord i et mørkt hjørne i museet kan man bladre i bogen, og frem toner sorte silhuetter af alt fra søm til dyreskeletter (Fig. 2). Bogen indledes af en tekst af forfatter og kunstkritiker Rikke Hansen, og hun kredser om skyggen som fænomen, oplevelse og eksistens.

Bodil Sohns bogværk er en meget konkret, fysisk omsætning af Platons fortælling, hvor den besøgende selv kan gå ind i hulen og bladre i bogen. Tingenes betydning, deres fremmedartethed, når vi kun ser silhuetten, skyggen, kalder på behovet for at forstå. 'Det er svært kun at se en abstrakt form. Trangen til at navngive det uformelige er stor', skriver Rikke Hansen. Man vrider sin hjerne for at finde ud af, hvad det mon er, og på den måde bliver man mindet om den selvfølgelighed, hvormed vi opfatter og kategoriserer alting .. alle ting. Det samme sker i den anden bog i udstillingen af Bodil Sohn. Den hedder Samling og består af silhuetter af skulpturer, antikke og moderne blandet sammen og opsat på forskelligfarvet karton. Også her går hjernen straks i gang med at forsøge at identificere skulpturerne. Det andet værk kalder mere på den kunstinteresserede, mens Platons hule med sine helt almindelige genstande appellerer til enhver. Her er det Platons verdensbillede, som sættes ind i en ny kontekst og får os til at tænke over den orden, vi har etableret for at kunne navigere i en kompleks verden.

Den komplekse verden kommer også til udtryk i Kim Grønborgs 3D print af matematiske formler, 33 knaster. Han har brugt Platons fortælling som baggrund for at undersøge relationen mellem ide og virkelighed inden for det digitale område. Gennem teknologien transformeres formler til en fysisk realitet som en repræsentation af en ide, men det er umuligt at gennemskue, hvad den kommer af. Samtidig har han placeret de små hvide og gule print mellem græske bemalede vaser (Fig. 3). Dermed bliver formen pludselig et fremmedelement, som forsøger at trække funktion og tid ud af de omkringstående vaser. Det klassiske bliver udfordret af de uharmoniske og ikke funktionelle 'knaster'. Også Ole Krog Møller har med sine geometriske malerier trukket på Platon. I en opsætning af 60 kvadratiske billeder, som alle tager udgangspunkt i cirklen, har han i midten placeret fem billeder, som er symboler på solen.

Akropolis

Else Ploug Isaksen har i stedet taget livgreb med det største værk fra antikken, Parthenon på Athens Akropolis¹. Udgangspunktet var to mindre afstøbninger af akanthusranker i Antikmuseets samling – da hun fandt ud af, at de blot var små dele af en over fire meter høj akroter, som har siddet på templets øverste spids, blev hun interesseret i at undersøge, hvordan den oprindelige har set ud. Fire forskellige rekonstruktioner har været brugt til en rekonstruktionstegning, hvor versionerne ligger oven i hinanden. Det lette udtryk af blyantstreger på transparent papir står i kontrast til originalens massive vægt og fylde i marmor. Men den er jo ikke mere, og dermed gør værket noget usynligt synligt – akroteren som kun findes i fragmenter, står frem som en skygge af sin virkelige form – igen kan man tænke på Platon, selv om det ikke har været kunstnerens intension. Men det er det forunderlige

¹ Billeder og tekst kan findes på hendes hjemmeside: <http://elseplougisaksen.dk/work/1-antikmuseet-aarhus-2018> (tilgæet 24.1.2019)

der sker, når vi sammenstiller forskellige værker – så opstår der nye forbindelseslinjer, og de befordrer og udvider hinanden.

Også Anne Marie Petersen har været på Akropolis, men hun har valgt at fokusere på Akropolismuseet, hvor hun har observeret de besøgendes gåen rundt – gennem en montre har hun fotograferet gæster, der ser ud som om de går ved siden af en Athenastatue, derfor titlen *Walking with Athena* (Fig. 4). Billederne projekteres op på en glasplade, der hænger sammen med andre glasplader i forskellige farver. Ved siden af værket i Antikmuseet står Athena blandt de kæmpende grækere og trojanere i Aphaia-templets gavl. Gennem glaspladerne ser man korer og kalvebæreren fra Akropolis, med farvestrejf. Kunstneren har flyttet oplevelsen af Akropolismuseet ind midt i Antikmuseet og lader den samtidig helt bogstavelig farve de blege, støvede afstøbninger.

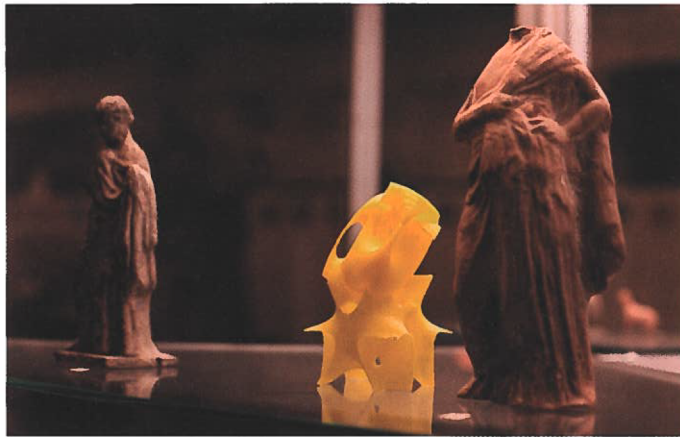

Fig. 3. 33 Knaster, Kim Grønberg 2018. Antikmuseet, Aarhus Universitet. Foto: Else Ploug Isaksen

Også Anders Gammelgaard Nielsen har med sit værk fokuseret på et helt centralt element fra antikken, som vi møder hele tiden – det joniske kapitæl. I en overdimensioneret flad pilaster af træ hænger det skarpt og alligevel stærkt organisk mellem afstøbninger af de tre typer af kapitæler, dorisk, jonisk og korintisk (Fig. 5). Dels hænger det så lavt, at det kommer til at virke som et ornament – hvilket også er titlen på værket. Dels er træstrukturen så tydelig, at formerne bliver levende og er i bevægelse, når man ser på det. Alligevel er der nogle små elementer som skiller sig ud og tiltrækker sig opmærksomhed for det trænedede øje: akanthusbladene ved volutens oprulning mangler. Og torus er dekoreret med et fletbånd, som slet ikke ser antikt ud. Omsætningen af den antikke form i moderne arkitektur er ofte sket gennem flere led, således at den ligesom med tekster er blevet genfortolket i flere omgange og i forskellige kontekster, hvilket betyder at flere tider har lagt dimensioner ind i den version, vi ser i dag².

Musealiseringen

Når kunsten bliver museumsgenstand, sker der en forandring i måden, vi opfatter den på. Det gælder både den helt grundlæggende forandrede status fra forbrugsgenstand til

² Interessant er den nutidige arkitekt Terry Francis' overvejelser over, hvorfor han vælger at gå tilbage til de originale kapitæler fra Erechtheion i sine nyklassicistiske bygninger, se hans hjemmeside: <https://ftanda.co.uk/thoughts/erechtheion-capital/> (tilgået 15.12.2018). Han beskriver det som, at han ved nøje at følge den antikke oprindelige form kommer tæt på Phidias' tanker – dvs. den materielle imitation har samme effekt som at læse en tekst af en antik forfatter.

museumsgenstand, som etablerer værket som kunst – institutionen er medskaber i legitimeringen af værket. Det sker også i en udstillingssammenhæng som denne. Den proces er der rigtig mange kunstnere, der er optaget af. Når det handler om arkæologiske genstande, så sker der yderligere en forandring, hvor brugsgenstande løftes ind i en kunstsphære – bliver set på som kunstværker.

De oldsager, vi har udstillet på Antikmuseet, er alle brugsgenstande lavet til en eller flere funktioner – som vores tallerkener, lamper og knive. Nogle er lavet til at servere mad, men er så efterfølgende givet med i graven som en gravgave. Nogle er lavet med det ene formål at skulle i graven. Men der er ikke nogen af dem, som er fremstillet ud fra vores kunstbegreb, hvor kunsten er legitimering nok i sig selv.

Både Kim Grønbergs Knaster og Max Parylewicz Montrer – små installationer af keramiske værker i monter inde i museumsmontrene – sætter sig ind som kiler i den museale fortælling³. Den besøgende forventer oldsager opstillet efter nogle bestemte normer, temaer eller typologier. Her bryder de moderne værker den fortælling med deres nye fortolkninger. De konfronterer oldsagerne med deres påtrængenhed – Kim Grønbergs gennem materiale og teknik, Max Marylewicz gennem ophobning og indpakning. De får os til at betragte de antikke oldsager i monterne på nye måder.

Fig. 4. *Walking with Athena*, Anne Marie Petersen 2018. Antikmuseet, Aarhus Universitet. Foto: Else Ploug Isaksen

Forfatter Gitte Broeng har meget konkret taget fat i en musealiseringssproces i et fint litterært værk *Terra* installeret som lydværk med en ægyptisk oldsag, udgravet af skoleelev Edmund Lykke Randa i Aarhus nord i 1952. Bogen fortæller sideløbende om drengens fund og forfatterens søgen efter informationer om fundet, drengen, hans opdagelse, og hvad der senere skete med den. Det er en form for kunstdokumentation, der levendegør de transformationer, som jeg har beskrevet ovenfor og konkretiserer dem i den praksis, der foregår i museet. Installationen bestod af en stor montre med det lille hoved og to stole, hvor man kunne lytte til værket. På den

³ Flere billeder fra udstillingen kan findes på Guirlændens hjemmeside: <https://guirlanden.dk/udstilling/kommende-udstilling-2018/> (tilgået 24.1.2019)

måde tvang den de besøgende til at tage sig tid, sætte sig og se på genstanden samtidig med, at man lyttede til fortællingen. Den fordybelse i selve genstanden og dens baggrundshistorie er næsten umulig at skabe i et traditionelt museumsrum. Kunsten bidrager her ikke blot til en fortolkning, men også til at åbne for dybe og komplekse fortællinger.

Forvandlinger

Metamorfoserne er nok et af de mest citerede værker i senere billedkunst. Transformation og forandring ligger som helt grundlæggende temaer i mange værker og meget ofte i antikreceptionen. Maja Ingerslevs billeder af en række planter med navne efter antikke mytologiske skikkelser griber fat i Ovids fortællinger om Narcissus, Krokus m.fl. Værkerne er fotografier lavet uden fotoapparat – planterne selv er negativet i en teknik, hvor belysning på et særligt papir maner billeder frem af en nærmest sfærisk, tredimensionel karakter.

Også keramikeren Mariko Wado's tre skulpturer Torso I, II og III transformerer antikke former i et eget og meget stærkt udtryk⁴. De tre skulpturer var installeret mellem afstøbninger af hellenistisk og romersk skulptur: De stod foran relieffer fra Pergamonaltret mellem Laokoongruppen, Belvederetorsoen og den døende galler, dvs. mellem de mest ikoniske eksempler på den højdramatiske stil, vi kalder pergamensk barok. Teknisk var skulpturerne bygget op af meget tynde håndmodelerede vægge og maskinfremstillede rør, der mindede om arterier. Værkerne spillede dels op mod afstøbningernes meget ekspressive modelerede kroppe, men samtidig så man ligesom ind under huden, til indvolde, hulrum og blodårer – det skabte en reference til afstøbningernes hulhed, som kunstneren ikke umiddelbart var bevidst om.

Forvandlingen blev også omsat i forhold til selve museumsrummet på to måder. Dels gennem integreringen af udstillingen i den permanente samling, hvor vi oplevede en dynamisk sammensmeltning af de moderne kunstværker og museets afstøbninger og oldsager, der kom til at virke mere og mere naturlig i løbet af udstillingsperioden. Dels gennem enkelte værkers konkrete installering, særligt her Jørgen Mikael Andersens værker. Han valgte at iklæde tre af museets bærende søjler japansk papir og male direkte på dem. I løbet af ugerne inden åbningen arbejdede han løbende med værkerne, som dermed blev skabt meget konkret på stedet.

Som et hele lykkedes udstillingen med at fungere som en samlet installation, hvor de enkelte værker på forskellig vis åbnede for nye måder at se de antikke oldsager og afstøbningerne på. Der deltog i alt 13 kunstnere (10 fra Guirlanden og tre gæster)⁵, og det er har været ret unikt, at det lykkedes at få så forskellige værker til at fungere så organisk med hinanden og med museets samling. Jeg tror, at åbenheden mht. brugen af museumsrummet og dialogen med kunstnerne i processen er afgørende for, at udstillingen blev så vellykket. Den er en model, som efterhånden er ret indarbejdet, og på den måde vil Antikmuseet sandsynligvis og forhåbentlig blive ved med at facilitere produktion af kunst, som aktualiserer, diskuterer og går i dialog med antikkens kunst, værdier og fortællinger.

Litteratur:

Hans Petersen, 'Her mødes ældgammelt med nye tanker', Stiften 11.9.2018:

<https://stiften.dk/kultur/Her-moedes-aeldgammelt-med-nye-tanker/artikel/532816> (tilgået 24.1.2019)

L – Guirlanden 1968-2018. Katalog med et tryk fra hver kunstner og tekster af Trine Rytter Andersen, Peter Laugesen og Vinnie Nørskov.

⁴ Flere billeder af installationen af de tre skulpturer findes på hendes hjemmeside: <http://www.marikowada.com/works/> (tilgået 24.1.2019)

⁵ Ikke alle kunstnerne er nævnt i artiklen, hvor jeg kun har inddraget de værker, som havde den klareste antikreference. Foruden de nævnte kunstnere deltog Ole Krogh Petersen og Niels Ryberg fra Guirlanden, se hjemmesiden: <https://guirlanden.dk/udstilling/kommende-udstilling-2018/> (tilgået 24.1.2019)

Fig. 5. ORNAMENT, Anders Gammelgaard Nielsen 2018. Antikmuseet, Aarhus Universitet. Foto: Else Ploug Isaksen

Fig. 6. Torso I, II, III, Mariko Wada 2018. Foto: Mariko Wada